

EESTI LOODUSMUUSEUMI ÕPPEPROGRAMMIL „LOOMADE AASTA“ KOOS KIISUDE RÜHMAGA

1.MÄRTS 2016

ÕPPEPROGRAMMIL OSALEMINE SAI TEOKS
KESKKONNAINVESTEERINGUTE KESKUSE RAHASTAMISEL

KESKKONNAINVESTEERINGUTE
KESKUS

LOOMADE AASTA PROGRAMMI EESMÄRGID

- LAPS TUTVUB EESTI LOOMADE JA LINDUDE ELUGA ERINEVATEL AASTAAEGADEL.
- LAPSEL ON VÕIMALUS VAADATA JA KATSUDA TOPISEID NING SARVI, VÕRRELDA ERINEVAID LOOMI VAATLEMISE, KOMPIMISE TEEL.
- LAPS OSKAB ERISTADA EESTIS ELAVATE LOOMADE SUVE- JA TALVEKASUKAID.
- LAPS SAAB UUSI TEADMISI, KUIDAS LINNUD JA LOOMAD KOHASTUVAD ELUGA TOIMETULEKUKS IGAL AASTAAJAL.

KUIDAS MEIE EESTI LOOMAD ELAVAD ERINEVATEL AASTAAEGADEL?

TALVEL ON LOOMADEL JA LINDUDEL
EESTIS RASKE, SEST TOITU ON VÄGA
RASKE KÄTTE SAADA.

OSAD LINNUD LENDAVALD SIIS ÄRA
SOOJAMETALE ALADELE- NEED ON
RÄNDLINNUD, NEED LINNUD, KES MEILE
JÄÄVAD (PAIGALINNUD) TOITUVAD
SEEMNETEST, MARJADEST, KULLILISED KA
VÄIKESTEST NÄRILISTEST.

ÜKS PÕNEV PAIGALIND ON PASKNÄÄR

PASKNÄÄR ON ILUS LIND, KELLE TIIVA MUSTER MEENUTAB EESTI LIPPU: OLEMAS ON SININE, MUST JA VALGE.

PASKNÄÄR KORJAB ENDALE TALVEKS TOIDUVARUSID JA VARASTAB KA ORAVA PEIDETUD VARUDEST SÖÖDAVAT. OSAD LINNUD SÖÖVAD ISEGI KUUSE JA MÄNNI OKKAID. TALVEL PUTUKAD MAGAVAD JA LINNUD NENDEST TOITUDA EI SAA.

MIDA LINNUD TALVEL SÖÖVAD?

LINDUDE TOIDUKS ON:
KUUSE-JA MÄNNIKÄBI-
SEEMNED, KODAKAOKKAD,
LEPAKÄBID, TAMMETÕRUD,
MARJAD, KUUSE-JA
MÄNNIOKKAD.

VÄGA KAUNIS LIND, KEDA TALVEL KOHATA VÕIB ON SIIDISABA

KUI PALJUD LINNUD MEILT TALVEL ÄRA
LENDAVAD, SIIS SIIDISABAD LENDAVAD JUST
VEELGI KÜLMEMATELT MAADELT MEILE.
SIIDISABAD LENDAVAD TAVALISELT PARVES
JA TOITUVAD MARJADEST. ERITI
ARMASTAVAD VIIRPUU PUNASEID MARJU.

MIDAGI PÕNEVAT KÄBILINNUST

KÄBILINNUL ON HÄSTI TUGEV NOKK.
KAS TE TEADSITE, ET KÄBILIND MUNEB
OMA MUNAD JUBA VEEBRUARIS?

KES ON EESTI VÄIKSEIM LIND?

SEE ARMAS VÄIKE LINNUKE ON
PÖIALPOISS, KES VAIKSELT
PÕÕSASTES SAHISTAB JA TIHTI MEILE
MÄRKAMATUKS JÄÄB

KAS SA TEAD, KUMB ON MUSTRÄSTAS, KUMB KULDNOKK?

MUSTRÄSTAS ON ÜLENI MUST,
KULDNOKK ON KEVADE
KUULUTAJA, KES KÄIB VAHEPEAL
ÄRA JA TAL ON KULDSED TÄPID
KEHAL.

KAS SA NEID LINDE TUNNET?

ÕIGE VASTUS ON:
MÕLEMAD ON LEEVIKESED.

ISALIND ON ILUSA PUNASE
KÕHUGA, AGA EMALIND
TAGASIHOIDLIKULT HALLIKAS-
PRUUNIKAS.

LOOMA-JA LINNURIIGIS ON
ÜLDSE NII, ET ISASED ON
KIREVAMAD.

LOOMAD EI SAA TALVEKS ÄRA LENNATA, MIDA NEMAD SIIS TEEVAD?

- ÜKS LOOM MEIL EESTIS TEGELIKULT ON, KELLE MÕNED LIIGID TALVEL SOOJEMATELE ALADELE LENDAVAD. SEE ON NAHKHIIR.

OSAD METSAASUKAD LÄHEVAD TALVEL MAGAMA. KAS SA TEAD NIMETADA MÕNDA?

MAGAMA LÄHEVAD: KARU, MÄGER, SIIL, MAOD, KONNAD. KARU SÖÖB END SÜGISEL PEAMISELT VILJAST PAKSUKS JA MÖTLE- TERVE TALV LÄBI MAGAB JA EI SÖÖGI. MAGAMISE AJAL SÜNNIVAD KARUEMAL POJAD, KES SIIS UINUNUD „EMMELT“ PIIMA IMEVAD.

UURIME MÕNE LOOMA KOHTA, KES MAGAMA EI LÄHE

ORAV, JÄNES, REBANE, NIRK JA ISEGI METSSIGA KASVATAVAD ENDILE TALVEKS UUE PAKSEMA KASUKA, MIS KAITSEB KÜLMA EEST. ORAVAL KASVAVAD TALVEKS KA TUTID KÕRVADE OTSA- IKKA SELLEKS, ET PEA SOOJAS OLEKS. ORAV KOGUB JUBA SÜGISEL ENDALE TALVEVARUDEKS TAMMETÕRUSID JA PEIDAB NEED MAA SISSE. PEIDUPAIKASID TEEB TA PALJU, SEST KA TEISED LINNUD JA LOOMAD VÕIVAD TA TOIDUVARUD LEIDA.

UURIME ORAVA PESA

ORAV TEEB PESA ALATI PUU OTSA. SEE PESA ON TEHTUD SAMBLAST, AGA TA VÕIB PESA TEHA KA PUUOKSTEST JA ISEGI KASUTUSELE VÕTTA HOOPIIS VANA RÄHNI PESA. PESA KESKEL ON AUK, KUST TA POEB SISSE JA KEERAB ENNAST SIIS PESSA KERRA. TA EI MAGA SEAL TALVEUND, VAID KAITSEB END HALVA ILMA KORRAL JA PUHKAB ÖÖSEL.

MIDA SÖÖB METSJÄNES?

MEIE LAPSED VASTASID, ET PORGANDIT JA KAPSAST. TEGELIKULT SÖÖB JÄNES IKKA PEAMISELT ERINEVAID ROHTTAIMI. EGA METSAS TAL JU POLE VÕTTA PORGANDIT. EESTIS ELAB KAHTE LIIKI METSJÄNESEID: HALLJÄNES JA VALGEJÄNES. HALLJÄNES TALVEL EI LÄHE VALGEKS VAID KASUKAS LÄHEB TAL TIHEDAMAKS. VALGEJÄNES VAHETAB SUVISE PRUUNI KASUKA TALVEL VALGE KASUKA VASTU VÄLJA.

KAS TE TEATE, ET KA MUTT EI MAGA TALVEUND?

MUTT LÄHEB TALVEL AINULT SÜGAVAMALE MAA SISSE. SOOJAL AJAL ON TA ENDALE SINNA KA „VIHMAUSSI HOIDISEID“ KOGUNUD- SEEGA KÕHT TAL TÜHJAKS EI JÄÄ. KUI MAA JÄLLE PEHMEMAKS LÄHEB, PISTAB TA NINA TAAS MULLA AUGUST VÄLJA.

MUTT VAHETAB OMA KASUKAT 3 KORDA AASTAS, EKS SEE KULU KA IKKA JU MULLA SEES KAEVATES. VANASTI TEHTI MUTI NAHAST ISEGI INIMESTELE KASUKAID. MUTI NAHK ON SIIDINE JA TIHE NING PEAB HÄSTI VETT.

UURIME VEEL MUTTI

MUTT ON SELLINE LOOM, KES ARMASTAB ÜKSI ELADA. NAD ON ÜSNA RIIAKA LOOMUGA, LÄHEVAD OMAVAHEL KAKLEMA URGUDE PÄRAST. EMAMUTT SAADAB POJAD JÜBA SÜGISEL PESAST VÄLJA JA NII PEAVAD NOORED MUTID ISE ENDALE MAA-ALUSE LOSSI KOOS MITMETE KAMBRITEGA RAJAMA. MUTT KAEVAB OMA SUURTE KÜÜNISTE JA ESIKÄPPADEGA JA TAGUMISTE VÄIKESTE KÄPPADEGA PÄTSIB MULLA KINNI.

VAATAME NÜÜD SIILI

LAPSED ARVAVAD SAGELI, ET SIILIL ON AINULT OKKAD, AGA TEGELIKULT ON TA IKKA KARVANE LOOM. MEIE LAPSED SAID KA SIILI PEHMET KARVAST KÕHUALUST KATSUDA. OKKAD ON SIILIL AINULT SELJAL JA TA SAAB NEID LIIGUTADA- NEED ON KAITSEKS TEISTE LOOMADE EEST. SIILIL ON KA VÄIKE SABAJUPP OLEMAS. SIIL SÖÖB PUTUKAID, TIGUSID, KONNI, USSIKESI, KUI VAJA VÕIB TAPPA KA RÄSTIKU.

MILLISED EESTI LOOMAD VAHEL URGU JAGAVAD?

VÕIB JUHTUDA NII, ET MÄGER, KES ON VÄGA HOOLAS JA PUHAS LOOM, TEEB ENDALE MITME TOAGA KOOPA JA REBANE ASUB KA TEMA KOOPA ÜHTE OTSA ELAMA.

KUI MÄGER PEAB ALATI OMA RUUMID PUHTAD, VIIB TOIDUJÄÄTMED VÄLJA JA PISSIB AINULT KINDLASSE KOHTA, SIIS REBANE ON PALJU HOOLETUM, SÖÖB JA PISSIB SINNA KUS TUJU TULEB.

UURIME NÜÜD SÕRALISI

EESTI SUURIM SÕRALINE ON PÕDER. ISAPÕDER KASVATAB IGAL KEVADEL UUED SARVED JA SÜGISEL LASEB NEED MAHA. NAGU LAPSED VAHETAVAD PIIMAHAMBAID (KAHJUKS AINULT KORD ELUS). METSKITSED, HIRVED JA PÕDRAD VAJAVAD SARVEDE KASVAMISEKS SOOLA. LOOMAD SAAVAD SOOLA KIVE JA TAIMI LAKKODES. AGA TALVEL AITAVAD KA INIMESED NEID. PILDIL NÄED LOOMADE LAKUPOSTI, KUS POSTI OTSAS ON SOOLAKAMAKAS, MIS VIHMA ABIL MÖÖDA KUIVANUD PUUTÜVE ALLAPOOLE VALGUB JA LOOMAD SAAVAD SEALT SOOLA LAKKUDA.

MEIE LAPSED SAID HIRVE SARVEDE RASKUST KATSUDA

METSKITSE SARVED

PROOVISIME KA ISE OLLA METSSEAD JA KÄRSAGA MULLAST TOITU OTSIDA

ISEGI METSSEA PESAS SAI ÄRA KÄIDUD....

JÄ METSSEA
SILMADE,
KÕRVADE ABIL
METSAS RINGI
LIPATUD.

OLI PÕNEV JA ÕPETLIK PROGRAMM

KIISUDE RÜHM TÄNAB LOODUSMUUSEUMI PEDAGOOGI LY VETIKUT ÕPETUSTE EEST!

ESITLUSE KOOSTAS: REELI SIMANSON, TIBUTARE LASTEAIA ÕPPEALAJUHATAJA